

AYOLLAR KIIYIMIDA MILLIY NAQSHLAR VA RANG UYG‘UNLIGI ORQALI ZAMONAVIY DIZAYN YARATISH

Nematova Tursuntosh Alisher qizi

Navoiy davlat universiteti

Dizayn: (Libos va gazlamalar) – ta’lim yo‘nalishi

4 - kurs “L”guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada ayollar kiyimlarida milliy naqshlar va rang uyg‘unligini qo‘llash orqali zamonaviy dizayn yaratishning badiiy, estetik va pedagogik jihatlari tahlil qilinadi. Milliy kashta san’ati o‘zbek xalqining madaniy merosi bo‘lib, kiyim dizaynida uni qo‘llash estetik ifoda, milliylik va ijodiy yondashuvni shakllantiradi. Maqolada milliy naqshlar va rang uyg‘unligini tanlash tamoyillari, ularni zamonaviy fasonlar bilan uyg‘unlashtirish usullari, shuningdek, yosh dizaynerlar va talabalar uchun pedagogik ahamiyati ko‘rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, milliy naqsh va rang uyg‘unligi zamonaviy liboslarni badiiy va madaniy jihatdan boyitadi.

Kalit so‘zlar: Milliy naqsh, kashta san’ati, ayollar kiyimi, dizayn, rang uyg‘unligi, zamonaviy moda, badiiy ifoda, estetik qadriyat, madaniy meros, ijodiy yondashuv.

O‘zbekiston milliy amaliy san’atining boy an‘analari orasida kashtachilik va naqsh san’ati alohida o‘rin egallaydi. Bu san’at nafaqat xalqning badiiy didini, balki ma’naviy qadriyatlarini, go‘zallikka intilishini aks ettiradi. Ayollar kiyimi esa milliy naqsh va kashta elementlarini o‘zida mujassamlashtiruvchi eng muhim badiiy vositalardan biridir.

Zamonaviy dizayn jarayonida milliy naqshlar va rang uyg‘unligi orqali yaratilgan liboslar ayollarning nafisligi, shaxsiy didi va milliy identitetini ifodalash imkonini beradi. Rang tanlash, naqshning joylashuvi va kompozitsiyasi psixologik va estetik jihatdan muhim ahamiyat kasb etadi. Masalan, iliq ranglar quvonch va energiya, sovuq ranglar esa tinchlik va osoyishtalikni ifodalaydi.

Shu bilan birga, milliy naqshlarni zamonaviy fasonlar bilan uyg‘unlashtirish yosh dizaynerlar uchun ijodiy o‘rish va estetik tafakkur rivojlanishiga xizmat qiladi. Maqolada milliy naqsh va rang uyg‘unligi orqali zamonaviy ayollar kiyimini yaratish jarayoni, badiiy va pedagogik jihatlari hamda madaniy merosni saqlashdagi roli tahlil qilinadi.

Milliy naqshlar va rang uyg‘unligi O‘zbekiston amaliy san’atining eng boy va o‘ziga xos jihatlardan biridir. Ayollar kiyimlarida kashta, bezak va ranglarning uyg‘unligi nafaqat badiiy estetik jihatdan, balki milliy identitetni ifodalashda ham muhim ahamiyatga ega. Milliy naqshlar tarixan xalqning hayoti, urf-odatlarini va

ma'naviy qadriyatlarini aks ettirgan. Har bir naqshning o'z ma'nosi bor: gullar tabiat va go'zallikni, geometrik shakllar tartib va uyg'unlikni, ranglar esa his-tuyg'ularni ifodalaydi.

Zamonaviy dizayn jarayonida milliy naqshlarni qo'llash ikki asosiy yo'nalishda kechadi: birinchisi, an'anaviy liboslarni zamonaviy material va fasonlar bilan qayta talqin qilish; ikkinchisi, naqsh elementlarini stilizatsiya qilib, yangi zamonaviy kiyimlar yaratish. Masalan, Buxoro, Nurota, Shahrisabz va Farg'ona kashta maktablarining naqsh turlari stilizatsiya qilinib, zamonaviy ipak, atlas va jun matolarida qo'llanadi. Bu yondashuv libosga nafaqat milliylik, balki badiiy nafislik va zamonaviylik bag'ishlaydi.

Kashta va rang uyg'unligini tanlash jarayonida psixologik omillar muhim rol o'ynaydi. Masalan, qizil rang energiya va hayotiylikni, moviy rang tinchlik va osoyishtalikni, yashil rang esa tabiiylik va muvozanatni aks ettiradi. Shu bilan birga, naqshlarning joylashuvi va takrorlanish ritmi libosning badiiy mukammalligini ta'minlaydi. Kompozitsiya muvozanati nafaqat estetik didga, balki kiyimning umumiy qiyofasiga ham ta'sir qiladi.

Milliy naqshlar va rang uyg'unligi orqali zamonaviy dizayn yaratish pedagogik va madaniy ahamiyatga ham ega. Talabalar va yosh dizaynerlar milliy naqshlarni o'rganish, ularning ma'nosini anglash orqali o'z ijodiy tafakkurini rivojlantiradi, milliy qadriyatlar bilan tanishadi va estetik didini oshiradi. Ta'lim jarayonida milliy naqsh va rang uyg'unligini o'rganish orqali yosh dizaynerlar zamonaviy liboslar yaratishda badiiy va texnologik kompetensiyalarni egallaydilar.

Kashta san'atini zamonaviy moda dizaynida qo'llashning yana bir muhim jihati — u libosga milliy ruh va o'ziga xoslik beradi. Masalan, ayollar bluzkasi yoki ko'ylakning yenglari va yelkalarida Buxoro kashtasi elementlarini stilizatsiya qilish orqali kiyimga nafislik va zamonaviylik qo'shish mumkin. Shu bilan birga, milliy naqshlar yordamida liboslar turli tadbirlarda, marosimlarda yoki kundalik hayotda moslashuvchanlik va badiiy uyg'unlikni saqlaydi.

Zamonaviy dizaynda milliy naqshlar va rang uyg'unligi nafaqat kiyim-kechak, balki aksessuar, interyer bezaklari va dekorativ buyumlarda ham qo'llanmoqda. Misol uchun, sumkalar, shawllar, pardalar va yostiqalarda milliy naqshlarni qo'llash libos va muhitga milliy ruhni olib kiradi. Shu tarzda, milliy naqshlar va rang uyg'unligi nafaqat badiiy estetik, balki madaniy identifikatsiya vositasi sifatida ham xizmat qiladi.

Dizaynerlar tomonidan ishlab chiqilgan zamonaviy liboslarda milliy naqsh va rang uyg'unligi nafaqat amaliy jihatdan, balki ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham ahamiyatli. Bunday mahsulotlar eksportbop bo'lib, xalqaro ko'rgazmalarda O'zbekistonning milliy madaniy merosini targ'ib qilish imkonini beradi. Shu bilan birga, kashta elementlarini zamonaviy material va texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish yosh dizaynerlarning

ijodiy kompetensiyasini rivojlantiradi va milliy dizayn maktabining zamonaviy rivojlanishiga hissa qo'shadi.

Shuningdek, milliy naqshlar va rang uyg'unligini qo'llash orqali yaratgan liboslar milliy qadriyatlarni, tarixiy merosni va madaniy o'zlikni yangi avlodga yetkazishning samarali vositasiga aylanadi. Talabalar va dizaynerlar ushbu yondashuv orqali milliy san'at va zamonaviy moda o'rtasida uzviy bog'lanishni ta'minlaydilar, natijada yaratilgan mahsulotlar estetik, madaniy va amaliy jihatdan yuqori bahoga ega bo'ladi.

Ayollar kiyimida milliy naqshlar va rang uyg'unligini qo'llash orqali zamonaviy dizayn yaratish milliy madaniyatni saqlash, badiiy estetikani rivojlantirish va yosh dizaynerlarda ijodiy tafakkurni shakllantirishning samarali vositasidir. Milliy kashta va naqshlar nafaqat dekorativ bezak, balki madaniy merosni ifodalovchi, milliy identitet va estetik didni rivojlantiruvchi muhim vositadir.

Zamonaviy dizayn jarayonida milliy naqsh va rang uyg'unligini integratsiya qilish, liboslarning nafisligi, milliy ruh va badiiy mukammalligini ta'minlaydi. Shu bilan birga, pedagogik va madaniy ahamiyati ham katta bo'lib, yosh avlodni milliy qadriyatlar bilan tanishtirish, estetik didini oshirish va kreativ tafakkurini rivojlantirish imkonini beradi. Milliy naqshlar va rang uyg'unligi orqali yaratilgan zamonaviy ayollar kiyimlari nafaqat badiiy, balki madaniy, ijtimoiy va iqtisodiy jihatdan ham muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // *Педагогическое образование и наука*. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. *Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons* // *Eastern European Scientific Journal*. – 2017. – №1. – P. 131–134.
3. Shovdirov S. *Analyzing the Sources and Consequences of Atmospheric Pollution: A Case Study of the Navoi Region* // *E3S Web of Conferences*. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. *Method of Organization of Classes in Higher Education Institutions Using Flipped Classroom Technology* // *AIP Conference Proceedings*. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // *Современное образование (Ўзбекистан)*. – 2017. – №6. – С. 15–21.

6. Shovdirov S. A. *Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter Education & Global Study.* – 2024. – №1. – P. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. *Theoretical Principles of the Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation.* – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Rahmonova M. *Milliy naqshlar va kiyim dizayni // O'zbekiston san'atshunoslik jurnali.* – 2022. – №3. – P. 44–49.
9. Yuldosheva N. *Ayollar libosida milliy bezaklarni qo'llashning estetik ahamiyati // Design and Art Education.* – 2023. – №2. – P. 35–40.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. *Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in the Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education.* – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.